

שליח הרחמים היה להגן על ישראל ולהיות עליהם סגור, וכנגדו הוא הדין. כך דרכו של הקדוש ברוך הוא, כשמיטיב לזה, אותו הסוד הוא דין לזה. כן השליח הזה היה של רחמים לישראל, ולבלעם התהפך לדין, משום כך צוה ישועות יעקב. אמר דוד, צוה על העולם, כאשר ישלחו שלוחים שיהיו מצד הרחמים.

רבי אבא אמר, צוה ישועות יעקב, שהם בתוך הגלות, ותמצא להם גאלה בתוך גלותם. בא ראה, המשבח של האבות היה יעקב, ואלמלא יצחק לא בא יעקב לעולם. ומשום כך, צוה ישועות יעקב - זה יצחק. שפיון שנצל יצחק, היו ישועות יעקב.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר, הנה שנינו ויהי בימי, נאמר על צער. ויהי - אף על גב שלא כתוב בימי, דפוס של צער יש בו. ויהי אחר הדברים, אחר הדרגה הפתחונית של כל הדרגות העליונות. ומהו הדברים? כמו שנאמר (שמות) לא איש דברים אנכי.

וכו' היה אחר הדרגה הזו? והאלהים נסה את אברהם. שבא יצר הרע לקטרג לפני הקדוש ברוך הוא. כאן יש להסתפל, והאלהים נסה את אברהם? את יצחק היה צריך (לכתוב), שהרי יצחק היה בן שלשים ושבע, והרי אביו לא היה בר ענש שלו, שאלמלא אמר יצחק איני רוצה - לא היה נענש אביו עליו. מה הטעם והאלהים נסה את אברהם ולא כתוב נסה את יצחק?.

א"ר את אברהם, ודאי שרצה להפיל עם דין, שהרי אברהם לא היה בו דין כלל מקדם לכן,

לדינא. לא. לעולם לא אשתני, אלא שליחא דרחמי הוה לאגנא עלייהו דישראל ולמהוי סניגוריא עלייהו, ולקבליה הוא דינא, וכך אורחוי דקדשא בריך הוא, פד אוטיב לדא ההוא טיבו דינא לדא. כך הא שליחא דרחמי הוה להו לישראל ולבלעם אתהפך לדינא. בגין כך צוה ישועות יעקב, אמר דוד, פקיד על עלמא כד ישתלחון שליחאה די להוין מסטרא דרחמי.

רבי אבא אמר צוה ישועות יעקב דאנון גו גלוותא וישתפח פורקנא להוין גו גלוותהוין. תא חזי, תשבחן דאבהן יעקב הוה, ואלמלא יצחק לא אתא יעקב לעלמא, ובגין כך צוה ישועות יעקב דא יצחק, דכיון דאשתויב יצחק ישועות יעקב הוה.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר הוה תנינן ויהי בימי על צערא אתמר, ויהי אף על גב דלא כתיב בימי טפסי דצערא אית ביה. ויהי אחר, בתר דרגא תתאה דכל דרגין עלאין, ומאן איהו דברים, כמה דאת אמר (שמות ד) לא איש דברים אנכי.

ומאן הוה בתר דרגא דא, והאלהים נסה את אברהם דאתיא יצר הרע לקטרגא קמי קדשא בריך הוא. הכא אית לאסתפלא והאלהים נסה את אברהם. את יצחק מיבעי ליה. דהא יצחק בר תלתין ושבע שנין הוה והא אבוי לאו בר עונשא דיליה הוה, דאלמלא אמר יצחק לא בעינא לא אתענש אבוי עליה. מאי טעמא והאלהים נסה את אברהם ולא כתיב נסה את יצחק.

א"ר את אברהם ודאי דבעי לאתכללא בדינא, דהא אברהם לא הוה ביה דינא כלל מקדמת דנא, והשתא אתכליל מיי"א